

МЕТАЛУРГІЯ УКРАЇНИ ВІЗІЯ 2030

«Металургія України. Візія 2030» – документ, підготовлений GMK Center у рамках Національної економічної стратегії України, яку за дорученням Кабінету Міністрів розробляє та координує Центр економічного відновлення (ЦЕВ). GMK Center є партнером ЦЕВ у розробленні промислової стратегії.

Побудувати економіку майбутнього без сталі буде неможливо, оскільки технічні рішення «зеленого» енергетичного переходу, швидкісного транспорту майбутнього, сталого будівництва засновані на використанні сталі. Те саме стосується оновлення інфраструктурних об'єктів та основних засобів, у чому Україна має потребу. Мета щодо покращення інвестиційного клімату та залучення інвестицій – один з ключових напрямів економічної стратегії. А інвестиції в реальний сектор пов'язані з використанням сталі. Крім того, розвиток власної металургійної галузі має стратегічне значення для забезпечення обороноздатності України.

Сьогодні глобальна металургійна галузь зіткнулася з низкою викликів та переживає пов'язані з ними трансформації. Вітчизняна галузь інтегрована в глобальні ланцюжки створення вартості й теж відчуває тиск таких трендів, як декарбонізація, цифровізація, протекціонізм, спад промислової активності та ін. Цей документ передбачає зміну позиціонування галузі в глобальному контексті,

визначення стратегічних цілей, які дадуть змогу адаптувати вітчизняну галузь до впливу глобальних трендів, усунути слабкі сторони, зміцнити сильні, нейтралізувати ризики й максимально використовувати можливості.

«Металургія України. Візія 2030» призначена для осіб, які впливають на визначення цілей і розроблення планів розвитку економіки України. Документ дає розуміння напрямку, в якому планує розвиватися галузь, цілей, які галузь ставить перед собою, механізмів їх досягнення, а також умов, які для цього необхідні.

Розробляючи цей документ, ми використовували досвід наших партнерів з Horst Wiesinger Consulting і World Steel Dynamics, які мають глибоке розуміння тенденцій глобальної металургії, найкращих технічних практик, актуальних змін у стратегіях світових лідерів, а також специфіки вітчизняної галузі.

Цей документ покликаний стати частиною Національної економічної стратегії, тому що металургійна галузь є базовою для економіки України сьогодні та збереже свою важливість через 10 років.

*Станіслав Зінченко,
директор GMK Center*

Понад **50**

великих підприємств по всьому ланцюжку створення вартості і 190 000 працівників

20,8 млн т

– обсяг виробництва сталі в Україні у 2019 р., 13-те місце у світі

12%

економіки України (прямий, непрямий і індукований ефекти)

25,6%

експорту товарів з України у 2019 р.

\$1,6 млрд

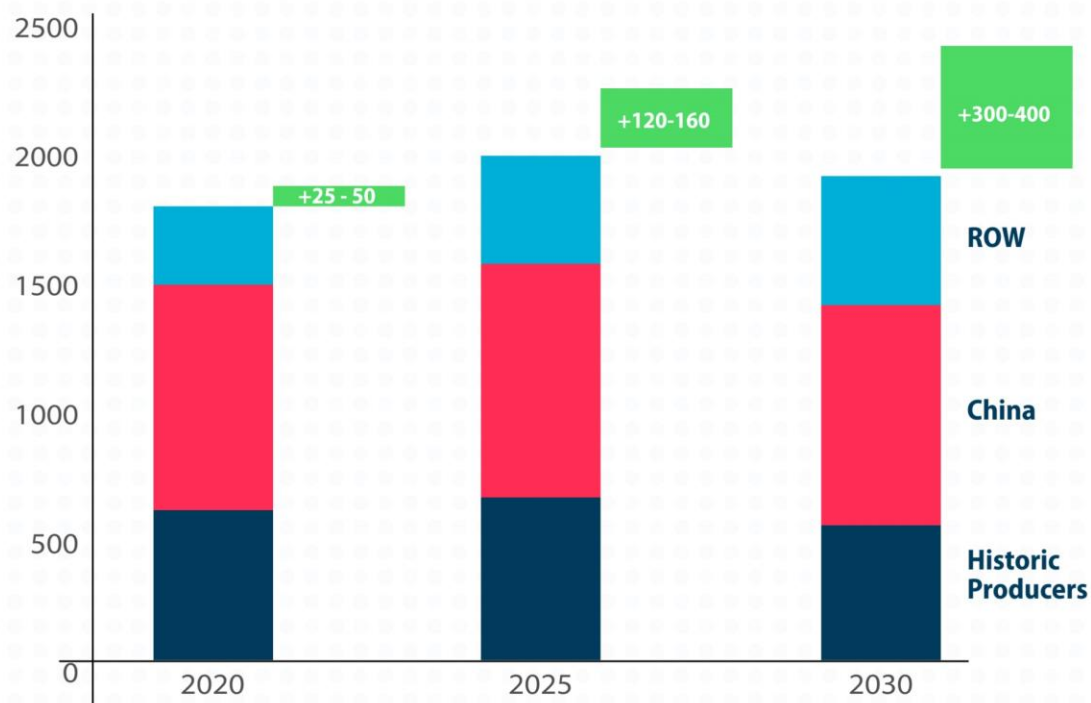
капітальних інвестицій в 2019 р. по всьому ланцюжку, з яких 65% – інвестиції сталевих сегмента

\$1,2 млрд

податкових платежів у 2019 р.

Прогноз виробництва сталі у світі з урахуванням «зеленого» енергетичного переходу, млн т

Металургія є базовою галуззю в поточній структурі світової економіки і збереже свою позицію в економіці майбутнього.

Сталь – екологічно чистий матеріал, який можна переробляти, не забруднюючи довкілля. Виробництво товарів – замінників сталі пов'язане зі значною шкодою для довкілля й коштує дорожче.

Економіка майбутнього потребуватиме більше сталі. Галузі «нової» економіки, такі як альтернативна енергетика, швидкісний транспорт, виступатимуть драйверами попиту на сталь.

Наприклад, згідно з оцінками Laplace Conseil, виробництво сталі в світі збільшиться з 1,8 млрд т у 2019 р. до 2,3-2,4 млрд т у 2030 р. з яких 0,3-0,4 млрд т – сталь, необхідна для «зеленого» енергетичного переходу.

У глобальній металургійній галузі відбувається ряд перетворень. Вітчизняній галузі необхідно адаптуватися до цих трансформацій, щоб зміцнити свою позицію на глобальному ринку та стати базою для розвитку економіки України.

2020

**Лоукост-експортер сировини та
напівфабрикатів**

2030

**Сталий постачальник якісної продукції,
базова галузь у «новій» економіці**

Глобальні тренди визначають слабкий попит на сталь упродовж найближчих десятиліть – менше 1% зростання на рік.

Надлишкові потужності та розвиток протекціонізму формують висококонкурентне середовище й волатильність цін на сталь.

Такі тенденції, як декарбонізація, цифровізація, можливі зміни в ланцюжках поставок, збільшують потребу в капіталовкладеннях.

Отже, світова металургійна промисловість перебуває під тиском, з одного боку, слабкої кон'юнктури на ринках і низьких фінансових результатів, з іншого – зростання потреби в інвестиціях.

S Сильні сторони

- Вертикальна інтеграція
- Близкість до європейського ринку
- Перевага у витратах
- Позиція у value-chain окремих товарів з високою доданою вартістю (залізничні колеса, нержавіючі труби)

W Слабкі сторони

- Висока потреба в інвестиціях
- Залежність від експорту, мале питоме споживання на внутрішньому ринку
- Вузькі місця в логістиці, дорога логістика
- Шкідливі викиди вищі, ніж у конкурентів
- Недостатня якість готової продукції
- Низька частка HVA (high value added)

O Можливості

- Зростання попиту на продукцію з боку «нової» економіки («зеленої» енергетики, сталого будівництва, швидкісного транспорту)
- Висока потреба в оновленні основних фондів бізнесу та інфраструктури в Україні
- Розвиток попиту з боку країн Африки
- Впровадження цифрових технологій, підвищення енергоефективності, екологічності

T Ризики

- Підвищення волатильності цін на зовнішніх ринках
- Втрата експортних ринків через посилення протекціонізму, вимог до екологічності, тиск конкурентів (РФ, Туреччина, Іран, Китай)
- Зниження попиту та цін на ЗРС
- Скорочення внутрішнього ринку внаслідок потрясінь в економіці України
- Підвищення фіскального тиску на галузь

Лідерство за витратами

Забезпечить конкурентоспроможність продукції, завантаження потужностей в умовах їх надлишку у світі, підвищить стійкість у кризові періоди

Підвищення віддачі від одиниці продукції

Є джерелом зростання в умовах стагнації світового попиту

Підвищення екологічності

Адаптує галузь під вплив тренду декарбонізації, є умовою стійкості галузі та усунення ризиків

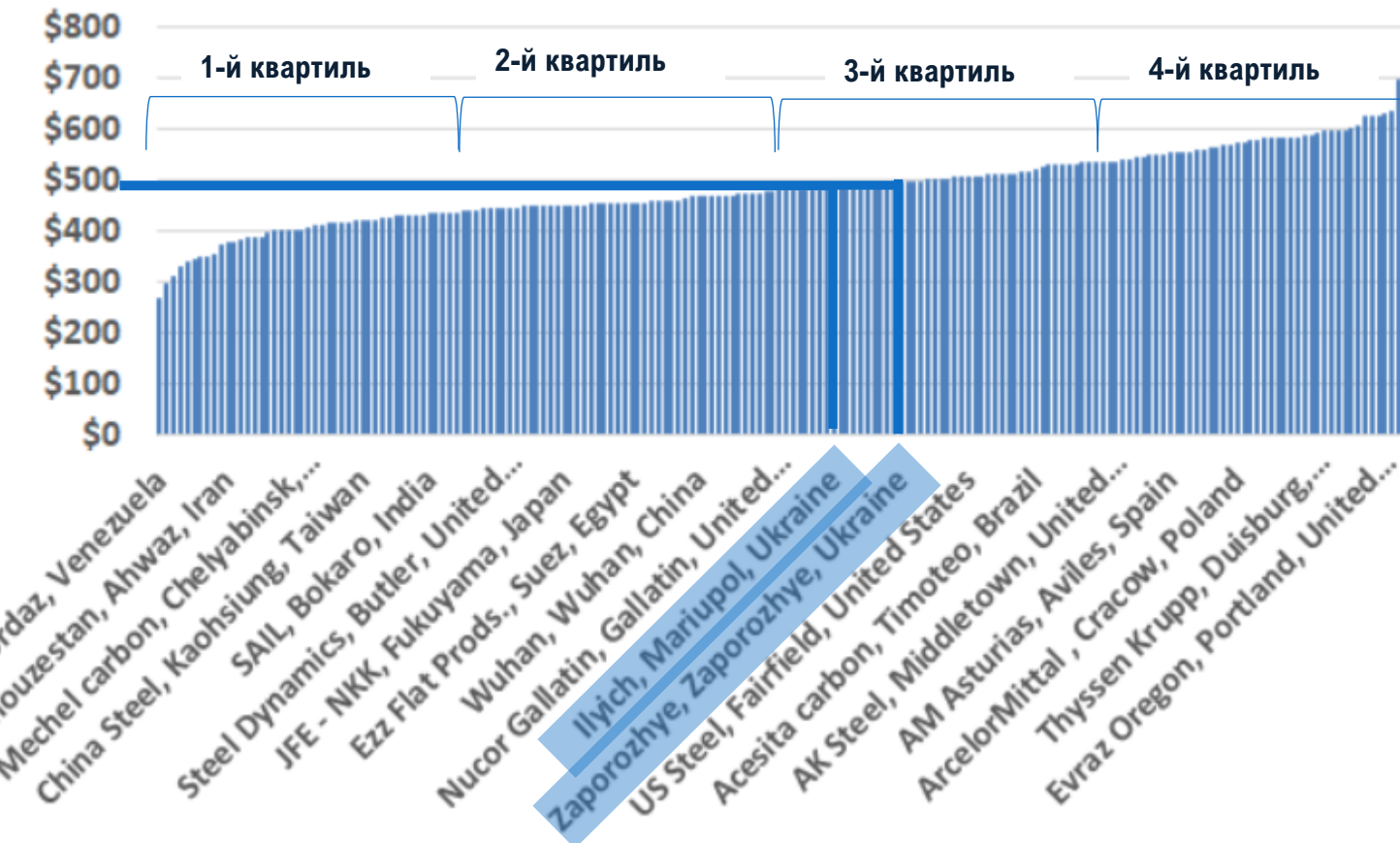
Зміцнення переваг вертикальної інтеграції

Адаптує галузь під вплив тренду підвищення доступності брухту, декарбонізації, дасть змогу розвивати сильні сторони

Диверсифікація за продуктами і ринками

Підвищить стійкість у кризові періоди, є точкою зростання в умовах протекціонізму та регіоналізації попиту

Глобальна крива витрат у виробництві г/к рулону в 2019 р., \$/т

Мета:

вийти в 1-й квартиль за собівартістю за всіма продуктами.

Механізм досягнення:

1. Впровадження цифрових технологій:
 - цифрове моделювання для контролю за операційними процесами;
 - машинне навчання для покращення складу сировини, зниження витрат матеріалів, енергоресурсів;
 - предиктивні системи для скорочення витрат на ремонт, зниження відсотка браку.
2. Активізація програм постійних покращень.
3. Оптимізація постійних витрат.
4. Підвищення якості, зниження відсотка браку.
5. Інвестиції в проекти операційної ефективності.
6. Баланс між інвестиціями та борговим навантаженням.

Коментарі:

Позиція в 3-му квартилі кривої витрат є ризикованою, тому що галузь залежна від експорту, де ми програємо основним конкурентам. Крива витрат має плоский вигляд. Тобто будь-які зміни у фіскальному навантаженні, курсах валют, труднощі в логістиці можуть зробити українських виробників неконкурентоспроможними.

Частка HVA* в товарній продукції металургійної галузі

* Частка HVA розраховувалася як відношення обсягу виробництва готового прокату і труб за вирахуванням арматури, інших прутків, тонколистового г/к прокату до всього обсягу сталевих товарних продукцій металургійних підприємств

Джерело: Steel on the net

Мета:

підвищити частку HVA до 42%

Механізм досягнення:

1. Включення у value-chain продуктів для «нової» економіки:

- продукти для відновлюваної енергетики;
- продукти для сталого будівництва;
- продукти для інфраструктури швидкісного транспорту.

2. Інвестиції в модернізацію прокатного переділу.

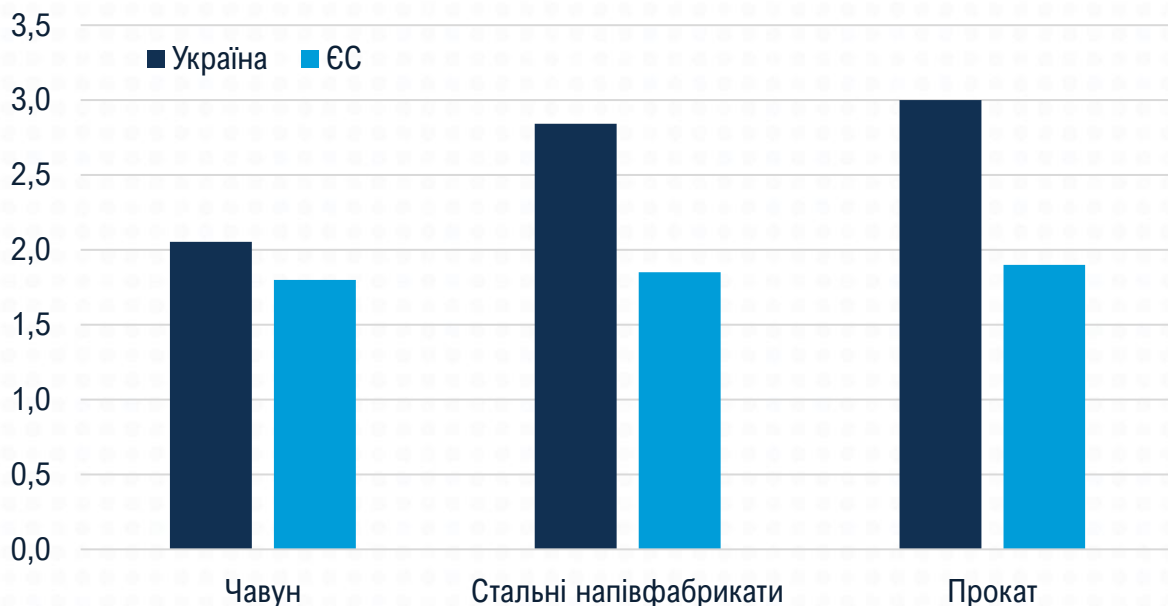
3. Розвиток внутрішнього ринку.

4. Протидія протекціонізму.

Коментарі:

Низька частка HVA в продукції металургії України пояснюється орієнтацією на експорт. Підприємства за рахунок експорту напівфабрикатів вирішують проблему завантаження потужностей, тоді як на внутрішній ринок поставляється вже готова продукція з більш високою доданою вартістю. Збільшення споживання сталі на душу населення в Україні зі 108 кг до 160 кг на рік забезпечить зростання HVA до 38%.

Питомі викиди CO2 на тонну продукції

Джерела: звіти компаній, дані ZMI, World Steel Association, оцінки GMK Center

Коментарі:

Вуглецевоємність української металургійної продукції на 14-60% вища, ніж європейської. Українська металургія інтегрована в глобальні ланцюжки створення вартості, тому не може залишатися осторонь глобального тренду на підвищення екологічності. Україна прагне стати частиною European Green Deal, яке передбачає перехід до безвуглецевого виробництва сталі до 2050 р.

Мета:

скоротити викиди CO2 на 20%, пилу – на 50%.

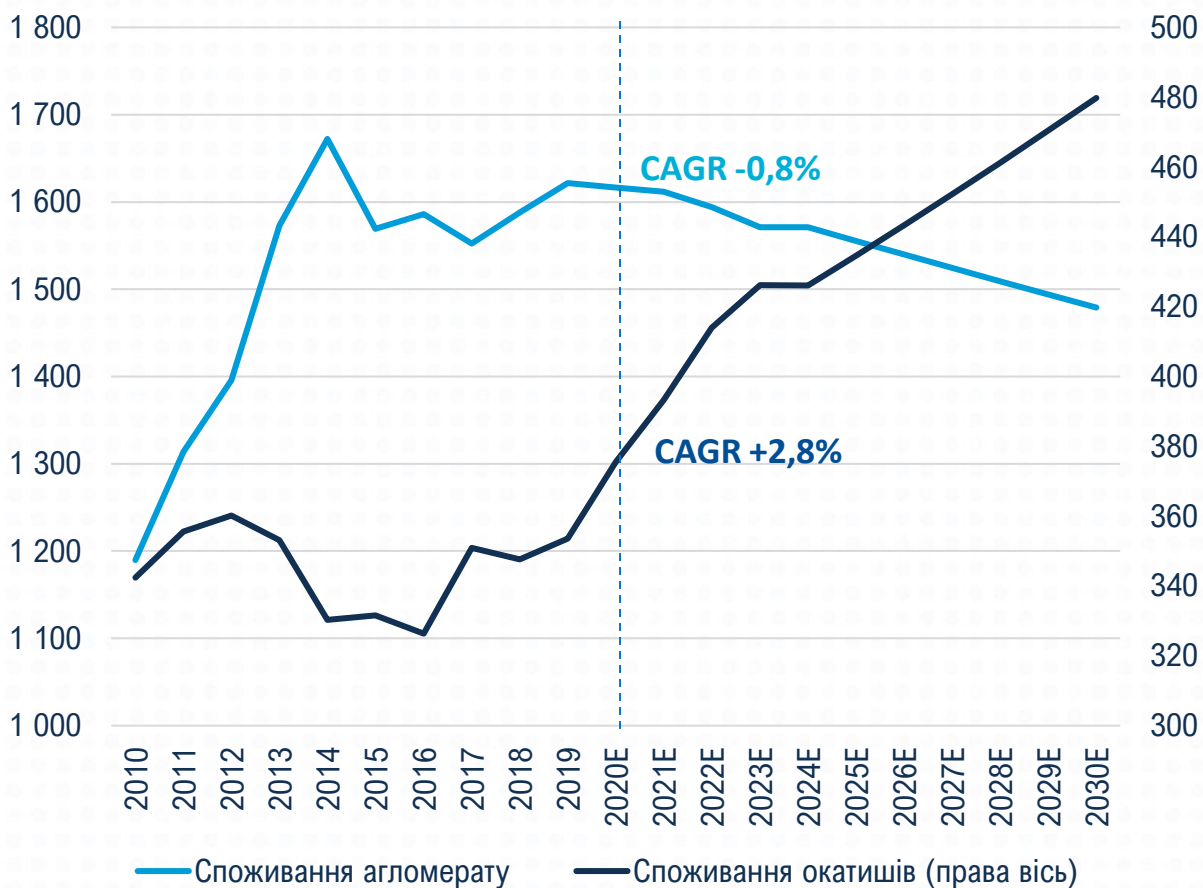
Механізм досягнення:

1. Впровадження найкращих доступних практик для зниження шкідливих викидів і скорочення витрат:
 - модернізація агломераційного виробництва;
 - використання коксового газу в доменному виробництві;
 - збільшення використання брухту в конвертерному виробництві;
 - регенерація тепла відхідних газів на всіх етапах виробництва;
 - оптимізація процесів нагріву;
 - попередній підігрів брухту;
 - впровадження ефективних систем очищення газів;
 - утилізація шлаків.
2. Усі інвестиційні проекти мають враховувати екологічну складову.
3. Інвестиції в екологічну модернізацію в обсязі не менше \$3 млрд упродовж 10 років.

Зниження викидів CO2 стане необхідною умовою для допуску української продукції на ринок ЄС в контексті впровадження Carbon border adjustment mechanism.

За даними компанії Primetals, застосування найкращих доступних технологій дасть змогу забезпечити зниження викидів в агломераційному виробництві в обсязі до 25%, доменному – до 40%, конвертерному – до 25%.

Виробництво окатишів та агломерату в світі, млн т

Цілі:

- наростити річне виробництво преміальних окатишів (із вмістом заліза 65% і вище) і DR-окатишів на 10 млн т;
- вийти на ринок заготівлі брухту для покращення забезпеченості брухтом.

Механізм досягнення:

1. Інвестиції в проєкти з виробництва окатишів з підвищеним вмістом заліза і DR-окатишів.
2. Інвестиції в сегмент брухтозаготівлі.

Коментарі:

Використання високоякісної залізорудної сировини дає змогу знижувати шкідливі викиди. Окатиші з підвищеним вмістом заліза можуть використовуватися як у доменному виробництві, так і для випуску заліза прямого відновлення.

Нарощування виробництва преміальних окатишів сприятиме декарбонізації української металургії, а також збереженню експорту залізорудної сировини на інші ринки, які проводять активну політику щодо зниження шкідливих викидів.

В умовах дефіциту брухту металургійним компаніям доцільно вийти в сегмент брухтозаготівлі.

Географія експорту з України за 8 місяців 2020 р.

25%

експорту арматури

Ірак

Ліван

35%

експорту катанки

Гана

Сенегал

Кот-д'Івуар

23%

експорту х/к прокату

9%

експорту г/к прокату

Росія

16%

експорту напівфабрикатів

16%

експорту г/к прокату

Туреччина

Диверсифікація за продуктами й ринками

Мета:

розширити географію продажів, знизити залежність від країн з високим рівнем ризиків (торгових, економічних, військових).

Механізм досягнення:

1. Освоєння нетрадиційних ринків (країни Південно-Східної Азії, Африки).
2. Зміцнення позицій на традиційних ринках (ЄС, MENA).
3. Системна робота з протидії протекціонізму.
4. Розроблення продуктів, налагодження партнерства для участі в value-chain «нової» економіки.
5. Оптимізація логістичних рішень і витрат.
6. Інвестиції в просування продукції та зростання продажів.

Коментарі:

Упродовж останніх кількох років експорт металопродукції з України істотно змінював свою географічну структуру під впливом заходів протекціонізму. Ці зміни відбувалися болісно, із втратою обсягів.

Диверсифікація має на меті:

- знизити залежність від Росії, інших ринків, на які впливають заходи протекціонізму та схильних до економічної нестабільності;
- підвищити стійкість;
- підвищити гнучкість зміни торговельних потоків;
- забезпечити нові точки зростання продажів.

Умови, необхідні для досягнення стратегічних цілей

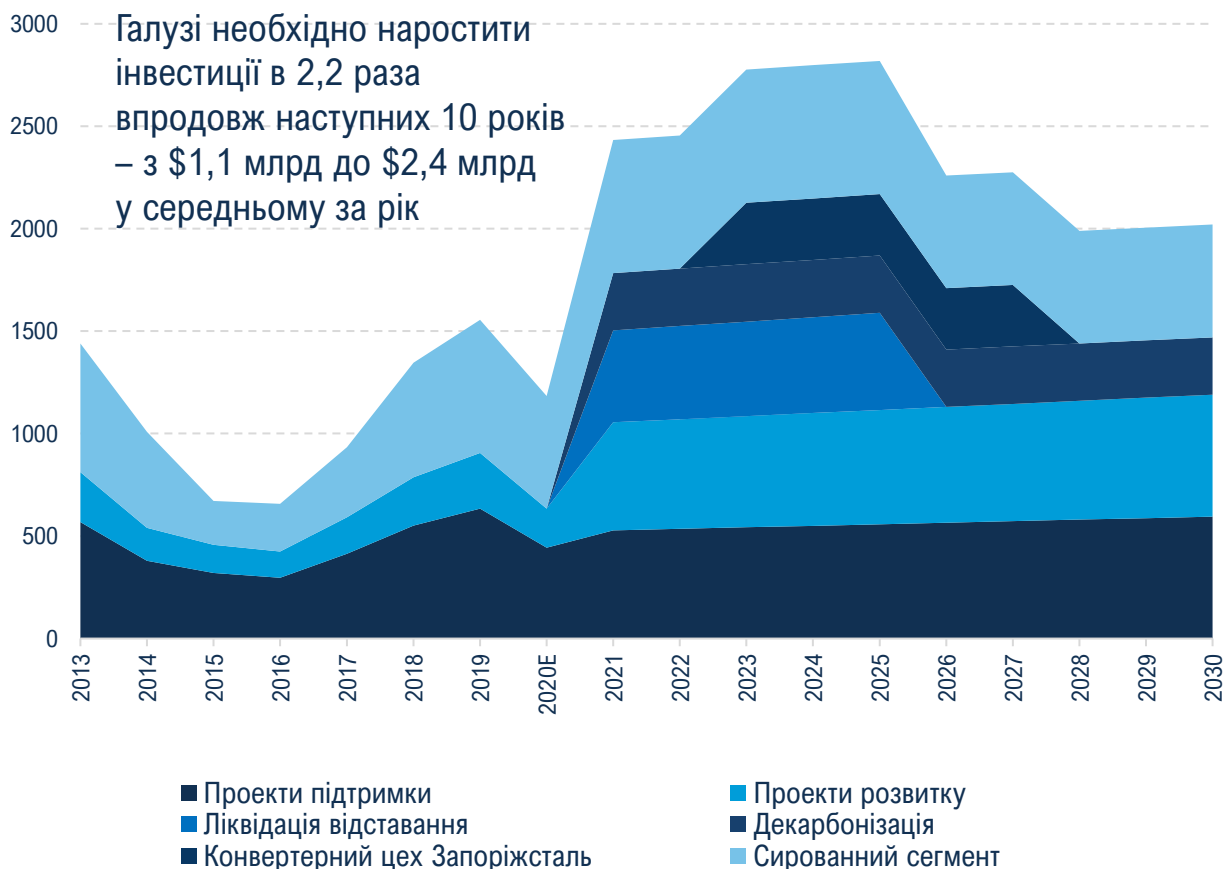
Політика стимулювання інвестицій

Розвиток внутрішнього ринку сталі

Протидія протекціонізму

Системна екологічна політика

Капітальні інвестиції металургійних компаній України, \$ млн

Ціль:

забезпечити інвестиційні ресурси в розмірі \$2,4 млрд у середньому за рік, баланс між інвестиціями та борговим навантаженням.

Механізм досягнення:

- макроекономічна стабільність, виражена монетарна політика;
- покращення інвестиційного клімату для здешевлення залучення капіталу;
- виражена податкова й тарифна політика для стимулювання інвестування власних коштів.

Коментарі:

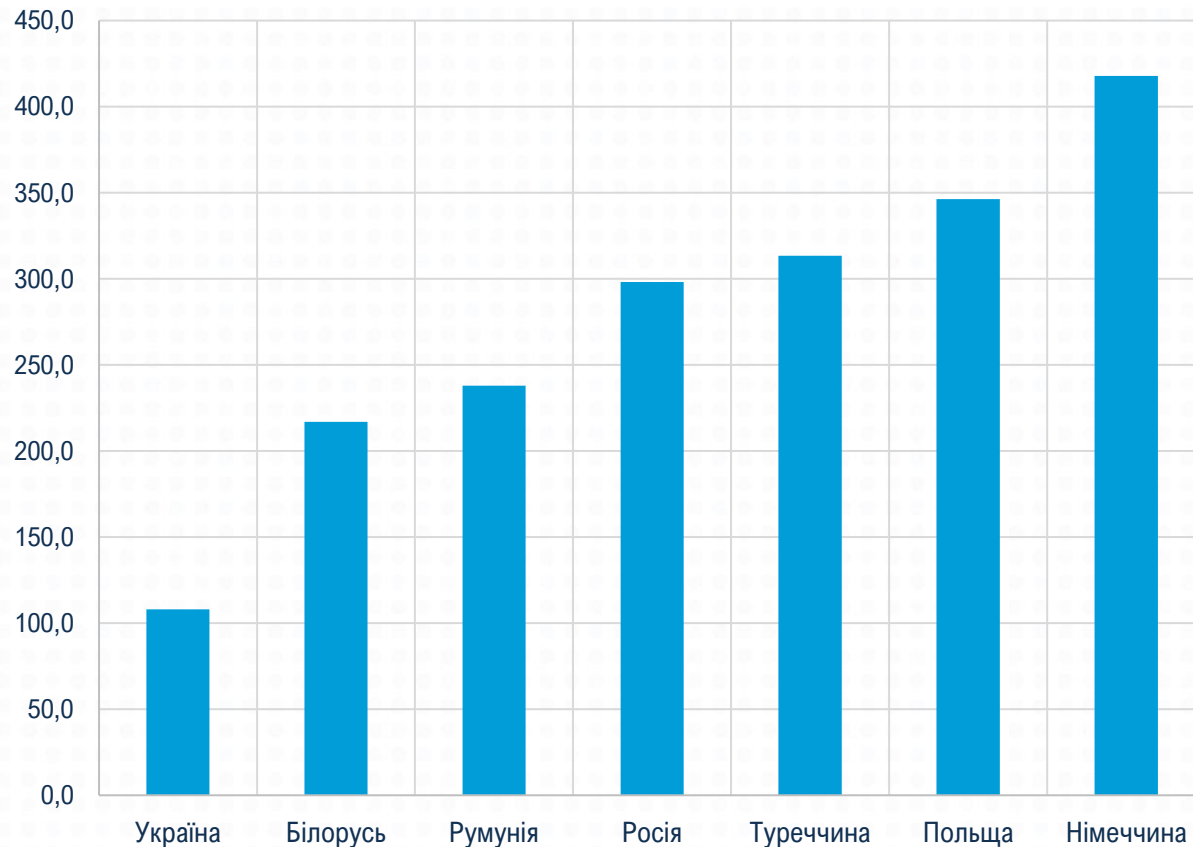
У 2015-2019 рр. капітальні інвестиції українських компаній у сталевий сегмент сумарно становили \$3,1 млрд, або \$30 на тонну сталі. Світовий бенчмарк становить \$50 на тонну. Тобто українським компаніям доведеться ліквідувати відставання в інвестиціях у розмірі \$2,2 млрд.

Близько 70% інвестицій припадає на проекти підтримання – в середньому \$ 450 млн в рік.

Важливий проект у рамках всієї галузі – будівництво конвертерного цеху на «Запоріжсталі» вартістю \$1,5 млрд.

Викликом для галузі є декарбонізація. Оцінка інвестицій у цей напрям може відчутно варіюватися, оскільки є значна невизначеність щодо моделі декарбонізації.

Видиме споживання сталі у 2019 р., кг на душу населення

Джерело: World Steel Association

Мета:

збільшити обсяг внутрішнього споживання сталі на 50%.

Механізм досягнення:

- інвестиції в оновлення інфраструктури (транспорт, енергетика, телекомунікації, ЖКГ);
- програми лізингу або компенсації процентних ставок для купівлі вітчизняної продукції машинобудування;
- розвиток ВПК (інвестиції в R&D, збільшення держзамовлення);
- активізація іпотечного кредитування;
- розвиток альтернативної енергетики.

Коментарі:

Споживання сталі в Україні на душу населення є в 2-3 рази меншим, ніж у сусідніх країнах. У результаті понад 80% готового прокату, виробленого в Україні, експортується. Розвиток внутрішнього ринку свідчить про рівень економічного розвитку. У міру зростання економіки розвиватиметься і внутрішній ринок сталі.

Розвиток внутрішнього ринку дасть змогу:

- підвищити стійкість галузі;
- підвищити частку НВА;
- наростити додану вартість в економіці по всьому ланцюжку.

Інструменти екологічної політики

Мета:

створити умови для прискорення процесу декарбонізації економіки.

Механізм досягнення:

- приєднання до European Green Deal;
- реформування системи екологічного оподаткування;
- запуск системи торгівлі парниковими квотами;
- використання заходів стимулювання.

Коментарі:

Екологічна політика передбачає поєднання «м'яких» і «жорстких» заходів, спрямованих на заохочення/покарання, мотивування та підтримку підприємств.

Це ілюструє, що для досягнення спільної мети екологізації економіки необхідний широкий комплекс заходів, що поєднує підходи «батога і пряника».

Застосування заходів лише однієї спрямованості призводитиме або до погіршення умов для бізнесу, або до зловживань.

Хронологія торговельних обмежень

Мета:

просування й захист експорту української металургійної продукції.

Механізм досягнення:

- торговельна дипломатія;
- двосторонні торговельні угоди;
- активна позиція держави в антидемпінгових, судових процесах;
- залучення професіоналів міжнародного ринку для захисту інтересів експорту.

Коментарі:

У металургії спостерігається надлишок виробничих потужностей. З метою захисту внутрішнього виробника країни вдаються до торговельних обмежень, щоб знизити імпорт. Боротьба за ринки зростає з кожним роком.

Українська металургія є експортоорієнтованою, тому для неї протидія протекціонізму – це питання виживання.

Світ дедалі більше відходить від глобалізації та вільної торгівлі. У таких умовах важливості набувають двосторонні домовленості між країнами, в рамках яких можуть вирішуватися питання торговельної політики.

Очікувані результати досягнення стратегічних цілей у 2030 р.

23,8 млн т
– обсяг виробництва
сталі
+14,4% відносно 2019 р.

+\$1,75 млрд
додатково створеного ВВП, у т.ч.
непрямий та індукований ефекти

+\$600 млн
на рік
експорту

+\$400 млн
на рік
податкових надходжень,
у т.ч. непрямий та індукований
ефекти

-20%
викидів CO₂

+\$1,3 млрд
на рік
капітальних інвестицій

ТОВ «ГМК-Центр»

ЄДРПОУ 42306047

01004 Україна м. Київ вул. Шовковична 42-44

+38 044 333 76 18

Директор

Станіслав Зінченко

+38 044 333 76 18

s.zinchenko@gmk.center

Головний аналітик

Андрій Тарасенко

+38 044 333 76 18

a.tarasenko@gmk.center

Аналітик, к.е.н

Андрій Глущенко

+38 044 333 76 18

a.glushchenko@gmk.center